

СТАНОВИЩЕ

От: **ПРОФ. Д-Р ГАЛИНА ГЕОРГИЕВА КУРТЕВА**,
професионално направление: 3.7. *Администрация и управление*,
научна специалност: *Социално управление*
ВУ/ Научна организация: *Бургаски свободен университет*

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, проф. напр. 3.8 Икономика, докторска програма „Финанси, застраховане и осигуряване“.

Автор на дисертационния труд: **ЮЛИЯНА БОЯНОВА ГЕОРГИЕВА-ХРИСТОВА**.

Тема на дисертационния труд: ***Обучението на служители като способ за управление на оперативния риск и преодоляване на икономическите кризи в организациите***

Научен ръководител: ***проф. д-р Даниела Илиева***

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 321/24.07.2026 на Ректора на УЗФ – чл.-кор. проф. д. ю. н. Борис Велчев.

Рецензията е изготвена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ) и Правилника за приемане и обучение на докторанти във УЗФ.

1. Общо описание на представените материали

Представените материали от докторантката **Юлияна Георгиева - Христова** са в съответствие с чл. 50, ал.2 от Правилника за приемане и обучение на докторанти във УЗФ и включват 1. дисертационен труд; 2. автореферат на дисертационния труд в електронен и хартиен вариант; 3. автореферат на английски език; 4. декларация за оригиналност и достоверност; 5. справка за изпълнението на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“ в професионално направление 3.8 Икономика; 6. списък на публикациите по темата на дисертационния труд; 7. копия на публикациите по темата на дисертационния труд; 8. резюмета на публикациите по темата на дисертационния труд на български и на английски/руски език; 9.списък на всички публикации на докторанта; 10.кратки биографични данни/CV; 11.доклад от проверка за плагиатство, извършена от научния ръководител, показваща не повече от 10% съответствие с външни източници.

Докторантката е приложила 1 студия и 2 статии.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Докторант Юлияна Георгиева – Христова има придобита магистърска степен от СУ „Св. Кл. Охридски“ по организационна психология и консултиране в организацията. От 2018г. е преподавател в УЗФ – София и води занятия по дисциплините „Организационна култура“, „Организационно консултиране“ и „Връзки с обществеността“. Участва в разработването на учебно съдържание и практически казуси по дисциплините, които преподава.

Професионалният си опит в областта на маркетинга, комуникациите, кариерното развитие и взаимодействието между висшето образование и бизнеса е натрупала като директор в отдел „Маркетинг и кариерно развитие“ във УЗФ -София, където работи от 2015г. до сега.

Научните интереси на Юлияна Георгиева – Христова са насочени към обучението на служителите като инструмент за ограничаване на оперативния риск, повишаване на организационната устойчивост и преодоляване на икономически кризи.

Владее английски език.

3. Характеристика и оценка на дисертационния труд

3.1. Предмет, обект и цел на дисертацията

Предметът на представения дисертационен труд е ролята на обучението и развитието на персонала като средство за управление на оперативния риск, повишаване на адаптивността и изграждане на организационна устойчивост в условията на икономически кризи. **Основната застъпена теза** от докторантката е, че системното, целенасочено и стратегически интегрирано обучение на персонала представлява ключов механизъм за намаляване на оперативния риск чрез повишаване на компетентностите, стандартизиране на организационното поведение, ограничаване на човешките грешки и подобряване на процесната устойчивост, което от своя страна води до по-висока адаптивност и устойчивост на организациите в условията на икономически кризи. Докторантката защитава тезата си, като си поставя за **цел** да изследва обучението на служителите като механизъм за управление на оперативния риск и повишаване на организационната устойчивост в условията на икономически кризи, както и да разработи приложим модел за обучение на организационни екипи в малки, средни и големи предприятия. **Изследователските задачи**, чрез които докторантката реализира поставената цел, са свързани с анализ на теоретичните концепции и модели за обучение и развитие на персонала в контекста на организационната устойчивост, оперативния риск и икономическите кризи; изясняване на същността на оперативния риск и неговото проявление в организациите в условията на икономическа нестабилност, с акцент върху човешкия фактор, вътрешните процеси и системните уязвимости; изследване въздействието на глобалната финансова криза от 2008-2009 г. и пандемията от COVID-19 върху оперативната устойчивост, управлението на човешкия капитал и обучителните практики в организациите; идентифициране

на основните фактори, затруднения и организационни дефицити, свързани с внедряването на обучителни програми в малки, средни и големи предприятия в България; анализиране на международни и локални практики за обучение и развитие на персонала, които допринасят за повишаване на адаптивността, ограничаване на оперативния риск и преодоляване на кризисни ситуации; провеждане на емпирично изследване сред представители на български предприятия и експерти с цел установяване на ролята на обучението като превантивен механизъм за управление на риска и повишаване на организационната устойчивост; оценка на ефективността на обучителните програми по отношение на развитието на ключови компетентности, намаляването на човешките грешки, подобряването на вътрешната координация и способността за реакция при кризи; разработване на модел за обучение на организационни екипи в малки, средни и големи предприятия, ориентирано към управлението на оперативния риск и повишаването на адаптивността и изграждане на устойчивост в условията на икономически кризи. **Обект при изпълнението на изследователските задачи** са организациите, функциониращи в условията на динамична и кризисна икономическа среда, с акцент върху малките, средните и големите предприятия в България.

Може да се отбележи, че предметът и обектът на представения дисертационен труд са ясно дефинирани и съвместно с коректно поставените цел и задачи предопределят последващото съдържание на дисертационния труд.

3.2. Актуалност и значимост на дисертационната тема

Докторантката обосновава актуалността на дисертационното си изследване с необходимостта съвременните организации да управляват риска за дейността си, произтичащ от кризите на съвременното. Комплексната съвременна бизнес среда, според докторантката, изисква нов проактивен подход на управление на риска, при което организациите не само реагират на настъпили събития, но и изграждат предварителен капацитет за адаптация, превенция и устойчиво възстановяване. В този контекст тя разглежда проблема за устойчивостта на организацията и акцентира върху ролята на човешкия фактор при ограничаване на уязвимостта, предотвратяване на грешки, осигуряване на процес на стабилност и създаване на ефективна организационна реакция при кризи. Обучението на служителите, според докторантката, трябва да се разглежда като способ за управление на оперативния риск и инструмент за преодоляване на икономическите кризи в организациите. В този смисъл темата е актуална, защото свързва три ключови управленски полета - развитие на човешкия капитал, оперативна устойчивост и антикризисно управление - в единна изследователска рамка.

3.3. Структура на разработката

Дисертационният труд е с общ обем от 297 страници, включително основен текст, заключение, едно приложение и библиография. Съдържанието е визуализирано с 10 фигури/графични елемента и 50 таблици. *Обемът на разработката е повече от задоволителен.*

Разработката е структурирана в шест части: увод, четири съдържателни глави, заключение, списък на използваната литература.

В съдържателно отношение, **уводът** на представения дисертационен труд разкрива подробно основните постановки и позиции на докторанта както за избора на темата, така и за актуалността на изследването, целта на разработката и изследователските задачи. В него е представен и методологията, обхвата и ограниченията на изследването.

В **първа глава** са представени водещи концепции за обучението в организациите, учещата се организация, ученето през целия живот и развитието на компетентности като предпоставка за по-висока адаптивност. Специално внимание докторантката отделя на същността, характеристиките и проявленията на оперативния риск, както и на ролята на обучението като средство за ограничаване на рисковете в организационната среда. Във **втора глава** са разгледани основни кризисни периоди и тяхното отражение върху бизнес процесите, управленските решения, човешките ресурси и оперативната устойчивост. В **трета глава** се представят методологическата рамка, изследователският дизайн и използваните методи за събиране и анализ на емпирични данни. Описани са целта, задачите, обектът, предметът, хипотезите и инструментариумът на изследването. Разгледани са резултатите от анкетното проучване сред представители на малки, средни и големи предприятия в България, както и качественият компонент на изследването, включващ експертни интервюта със специалисти в областта на управлението на човешките ресурси, корпоративните обучения, организационното развитие и управлението на риска. Изведени са основни тенденции, дефицити и практически потребности, свързани с ролята на обучението за повишаване на организационната устойчивост. Като логически завършек на изложението до тук, в **четвърта глава** докторантката представя своя авторски модел за обучение на служителите в малки, средни и големи предприятия, като се отчита спецификите на българската бизнес среда и необходимостта от по-системен подход към обучението и развитието на човешкия капитал. В **заключението** на дисертационния труд в съответствие с формулираната цел, са обобщени резултатите от реализираните задачи, поставени в увода.

Като цяло, и в четирите съдържателни глави, докторантката Юлияна Георгиева – Христова проявява определена способност за ясно открояване и аргументирана научна защита на своите виждания за значимостта на персонала при управлението на риска. Това ми дава основание да определя авторския модел в настоящата дисертация

като успешен опит за разрешаване на проблеми при обучението на персонала в контекста на управлението на оперативния риск и преодоляване на икономическите кризи в организациите.

3.4. Използвана научна литература

Дисертационният труд се основава на проучването, анализирането и систематизирането на множество научни публикации, електронни ресурси и професионални платформи, нормативни актове и статистически източници в изследваната тематична област. Представеният списък на използваната от докторантката литература съдържа общо 78 източника на български и английски език. *Те са коректно използвани, съгласно възприетите изисквания за цитиране в научни публикации, което свидетелства за етичността на докторантката и нейната добра литературна осведоменост по изследвания в дисертацията проблем. Считам, че използваната литература е разнообразна, достатъчна и фокусирана към изследвания проблем.*

3.5. Методология на изследването

За изпълнение на изследователската си програма докторантката е използвала ясната и последователна методология и разнообразен инструментариум. Докторантката показва умение да прилага аналитичния, сравнителния, дедуктивния и индуктивния метод при обзора на литературата в изследваната област, както и при изследване въздействието на финансовата криза от 2008–2009 г. и пандемията от COVID-19 върху организационната устойчивост, вътрешните процеси и обучителните практики. В практическото си изследване докторантката прилага успешно анкетното проучване, експертни интервюта и оценка, и статистически методи за установяване на зависимости между изследваните променливи.

В резултат от изпълнение на изследователската си програма докторантката успява да реализира осемте предварително формулирани задачи, а с това и целта на дисертационния труд. Същевременно трябва да се отбележи, че работата по темата е помогнала на докторантката да усвои научния език и стил на изложение, адекватен на изследваната тематика и терминология.

4. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Разработеният дисертационен труд представлява интерес за научната и стопанската практика. В него се съдържат редица постановки, идеи и предложения, които могат да се оценят като приноси с научен и научно-приложен характер.

Докторантката описва връзката между обучението на служителите, управлението на оперативния риск и организационната устойчивост въз основа на анализ на теоретичните постижения по изследвания в дисертационния труд проблем. Със своите констатации докто-

рантката допълва и успешно прави опит да изясни недостатъчно изследваната в научната литература проблематика относно теоретичното разбиране за обучението като стратегически инструмент, който надхвърля традиционната си функция на средство за професионална квалификация. Докторантката показва умение да работи с научна литература, да обобщава и обосновава свое становище по изследвания проблем. В този контекст може да се търси научния характер на предложената от докторантката концепция за изследване на обучението като инструмент за управление на оперативния риск. Обоснованата зависимост между системността на обучението и способността на организациите да ограничават оперативния риск също може да бъде оценена като дисертационен резултат с научен характер и принос в теорията за обучение на персонала. Авторският модел за обучение на организационни екипи в малки, средни и големи предприятия и предложения инструментариум за приложението му в организационна среда, отчитайки особеностите на българската бизнес среда може да се оценят като приноси с приложен характер. Полезни за практиката са и предложените от докторантката насоки за използване на обучението като превантивен и коригиращ механизъм при икономически и организационни кризи. Определените, въз основа на постигнатите дисертационни резултати, насоки за бъдещи изследвания, създават впечатление за завършеност на дисертационния труд.

Приемам претенциите на докторантката за приносните моменти в дисертационния й труд. *приносите са формулирани коректно и синтезирано, и отразяват резултатите от проведеното изследване. Оценявам приносите като значими както за практиката, така и за обогатяване на познанията за обучението на служители за успешно управление на оперативния риск и преодоляване на икономическите кризи в организациите. Считам, че приносите са лично дело на докторанта. В дисертационния труд личи активното лично отношение на автора към изследваната проблематика.*

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Списъкът с публикации на докторантката съдържа **две статии** („Изкуственият интелект като фактор за обучение и вътрешна комуникация в организациите“, сп. „Реторика и комуникация“, бр.66,2026г.; „Учещата се организация и учене през целия живот: Ключът към иновации и кризисна устойчивост“ , сп. „Предучилищно и училищно образование“, бр. 4, 2025 г.) **и една студия** „Икономическите предизвикателства пред организациите през 21 век“, сп. „Управление в бизнеса и публичния сектор“, бр.1,2025г.

И трите материала са под печат. Служебна бележка, че статията е под печат е представена от издателството на сп. „Предучилищно и училищно образование“. Не е представена служебна бележка от издателствата, при които са депозирани другите два материала. Докто-

рантката е приложила в документацията съдържанието на публикациите. *Считам, че то популяризира основната теза, постигнатите резултати от изследването и приносните моменти в дисертационния труд. Посочените публикации показват способността на докторантката Юлияна Георгиева - Христова да информира по подходящ начин обществеността за развитите от нея идеи по проблематиката в дисертационния труд.*

6. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

От информацията в Справката за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 26, ал.2 и 3 от ЗРАСРБ е видно, че докторантката Юлияна Боянова Георгиева - Христова е изпълнила минимално изискуемия минимум за придобиване на образователна и научна степен „доктор”.

7. Автореферат

Депозираният автореферат е в обем 39 страници. Той е добре оформен и неговото съдържание кореспондира коректно с основния труд. Авторефератът е съставен съобразно изискванията, като отразява в синтезиран вид съдържанието на четирите глави в дисертационния труд, тезата, обекта и методологията на научното изследване, както и получените крайни резултати.

Авторефератът включва и справка на приносните моменти в проведеното научното изследване. Справката е съставена правилно и отразява обективно постигнатите от докторантката научни резултати

8. Критични забележки и препоръки

Нямам критични бележки по изложението на идеите и постановките в дисертационния труд. Препоръчвам на Юлияна Боянова Георгиева - Христова да се концентрира и да задълбочи изследователската си дейност върху определените от нея в Автореферата на дисертационния труд „Насоки за бъдещи изследвания“. Добре би било резултатите от тези изследвания да се популяризират в авторитетни международни и национални издания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на тема „*Обучението на служители като способ за управление на оперативния риск и преодоляване на икономическите кризи в организациите*“ съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Представените материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Правилника за приемане и обучение на докторанти в Университета по застраховане и финанси.

Дисертационният труд показва, че кандидата Юлияна Боянова Георгиева - Христова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Юлияна Боянова Георгиева - Христова. в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

15.08.2026 г.

Подпис:

/Проф. д-р Галина Куртева/